

Tekniska nämnden

Avtal om rådighet och leverans av råvatten för att kunna bedriva vattenverksamhet vid Mjölhatteträsk

Förslag till beslut

1. Tekniska nämnden beslutar att avtal om rådighet och leverans av råvatten godkänns, och att avtal därmed kan ingås med berörda parter enligt bifogade avtalsförslag.
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Sammanfattning

Region Gotland och IVL Svenska Miljöinstitutet har tillsammans med andra partners erhållit medel för ”Testbädd Storsudret”. Testbädden består av flera olika delar. En av delarna består av vattenverksamhet för dämning, vattenreglering och bortledande av vatten från Mjölhatteträsk. Tillstånd för verksamheten har just meddelats av Mark- och miljödomstolen. För att kunna bedriva testverksamheten krävs rådighet över mark under en tioårsperiod. Därutöver behöver leverans av råvatten för bevattning avtalas med lantbrukare för samma tidsperiod som en del av testverksamheten.

Ärendebeskrivning

Region Gotland och IVL Svenska Miljöinstitutet har tillsammans med sju andra partners, däribland Sveriges geologiska undersökning (SGU), erhållit ett flertal olika medel, bland annat EU-medel, och bidrag för att etablera en infrastruktur på Storsudret där system som ökar volymen tillgängligt färskvatten ska utvecklas, optimeras och demonstreras inom en så kallad ”testbädd” – kallad ”Testbädd Storsudret”. En testbädd är en geografiskt sammanhållen miljö där nya tekniker testas och utvärderas under verkliga och därmed trovärdiga förhållanden. Syftet med denna testbädd är att visa på att det går att samla in och förvara det vatten som faller som nederbörd under höst och vinter för användning under tidpunkter då vattenbrist råder. Testbädden består av flera olika delar. En av delarna består av vattenverksamhet för dämning, vattenreglering och bortledande av vatten från Mjölhatteträsk. Därutöver ska vattnet renas och testas för att se om det kan användas som dricksvatten.

Testverksamheten vid Mjölhatteträsk sker tillsammans med IVL Svenska Miljöinstitutet. Tillstånd för verksamheten har just meddelats av Mark- och

miljödomstolen. För att kunna påbörja och bedriva testverksamheten krävs rådighet över mark under en tioårsperiod. Likaså behöver leverans av råvatten för bevattning avtalas med lantbrukare för samma tidsperiod. Leveransen av vatten utgår även som en del av testverksamheten.

Förslag till avtal har upprättats och kommunicerats med respektive fastighetsägare och lantbrukare som inte haft några synpunkter. Följande avtal är aktuella:

Fastighet	Typ avtal	Avtalstid	Behov
Öja Strands 1:31	Rådighet mark	Nu – 2033- 12-31	Uppföra mätstationer, ställa upp containrar, anordna elledning, vattenledningar mm
Öja Botarve 1:28	Rådighet mark	Nu – 2033- 12-31	Uppföra mätstation och dämme med tillhörande elledning
Öja S:46	Rådighet mark	Nu – 2033- 12-31	Uppföra mätstation och dämme
	Leverans råvatten för bevattning	Nu – 2033- 12-31	Vattenbortledning för att simulera förhållanden som skulle råda vid ett uttag för vattenförsörjning från Mjölhatteträsk

Den ovan redovisade starten för avtalstiden som angetts med "Nu" avser tidpunkten för avtalens undertecknande.

Bedömning

För att kunna påbörja och bedriva testverksamheten vid Mjölhatteträsk i enlighet med meddelad vattendom krävs att ovan angivna avtal tecknas med berörda parter. Projektet bedömer att man genom testbädden skapar förutsättningar för att utreda och påvisa potentiella och nya möjligheter till vattenförsörjning för ett område på Gotland inom vilket det råder vattenbrist. Förvaltningen förslår därför att tekniska nämnden godkänner upprättade avtalsförslag.

Testverksamheten finansieras via bidrag enligt ovan, VA-verksamheten, samt av inkomster från vattenförsäljning enligt avtal.

Bedömning av konsekvenser i ett tvärperspektiv:

Rättsligt perspektiv - I och med att avtalen är framtagna av Region Gotland anlita jurist är bedömningen att avtalen är juridiskt säkerställda och därmed följer Jordabalkens regler för motsvarande avtal.

Barn- och genusperspektiv - Bedöms inte vara aktuellt.

Ekonomiskt perspektiv - Projektet finansieras genom bidrag, VA-verksamheten och driftsinkomster. Projektets mål är att stimulera innovativa, småskaliga och lokala system för resurs- och konstadseffektiva lösningar på vattenbristen. Metoden kan bli användbar likväl för regionen som för lokala fastighetsägare och verksamheter. Beroende på hur utfallet blir kan det även komma att finnas möjligheter för utveckling av verksamheter som i sin tur medför andra positiva effekter för närområdet.

Medarbetarperspektiv - För medarbetarna innebär projektet en möjlighet till kompetenshöjning och utökad kunskap och insikt i att kunna lösa vattenbristen på Gotland. VA-avdelningens personal får en servicepunkt att ta hand om i 10 år.

Samhälls- och landsbygdsperspektiv - Projektet syftar till att utveckla teknik och metoder för att bättre kunna hushålla med färskvatten inom Storsudret så att detta kan komma till användning. Verksamheten syftar också till att utveckla en energieffektiv teknik för produktion av dricksvatten från relativt komplexa ytvattentäkter. Erfarenheter från verksamheten ska kunna återföras på andra projekt både nationellt, internationellt och även lokalt vilket kan bidra till utveckling av landsbygden.

Klimat- och miljöperspektiv - Bedömningen är att projektet inte innebär några förändringar av klimat. Projektet bidrar till klimatanpassning genom utveckling av hållbara system för vattenförsörjning i ett föränderligt klimat. Projektet är även positivt för den lokala miljön för växter och djur vid Mjölhatteträsk då vatten hålls kvar under längre perioder.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse samhällsbyggnadsförvaltningen daterad 2024-05-02
Kommunicerat förslag till avtal för Öja Strands 1:31, 2023-10-17
Kommunicerat förslag till avtal för Öja Botarve 1:28, 2023-10-17
Kommunicerat förslag till avtal för Öja S:46, 2023-10-17
Förslag till avtal för leverans av råvatten för bevattning
Dom från Nacka Tingsrätt, Mark- och miljödomstolen mål nr M 8225-23, 2024-04-18

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Jenny Iversjö
Mark- och exploateringschef

Skickas till

SBF, Mark- och exploateringsavdelningen
TKF, VA-avdelningen